

CERKVENI GLASBENIK.

Organ Cecilijinega društva v Ljubljani.

Izhaja po enkrat na mesec in velja za celo leto z muzikalno prilogo vred 2 gold.,
za ude Cecilijinega društva in za cerkve ljubljanske škofije 1 gold. 50 kr.

Vredništvo in upravnništvo je v hiši „Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov“,
Poljske ulice št. 10.

† Jožefu Böhmu v spomin.

(Konec.)

Človeško življenje, kakor tudi tok vesoljne zgodovine, sta podobna gibanju nemirnega morja; zdaj raste, zdaj pada, zdaj se val vzdiguje, zdaj ponižuje, zdaj ga tepe vihar, zdaj ga boža solnčni žar. Ko bi človek dan na dan dobival samo bridke udarce in mu milostni Bog ne pošiljal vmes tudi srečnih ur, kdo bi obstal? Tudi ranjkemu Böhmu je sredi boja in britkih izgub — umrl mu je namreč l. 1876. najboljši podpornik in prijatelj: A. V. Ambros — zasijal žarek veselja in upanja, ko je dné 3. julija l. 1877. po priporočilu svojega pokrovitelja Fr. Liszta bil imenovan kapelnikom pri mestni župni cerkvi „am Hof“. Tu je našel pokojnik župnika g. Ignacija Ritterja, ki je umeval njegove težnje in mu je z vso prijaznostjo šel na roko. Cerkev „am Hof“ je tedaj postala poprišče cecilijanske glasbe in reforme po Böhmovih nazorih. Poleg starih mojstrov je izvajal Schöpfa, Brošiga, Stehleja, Greitha, Witta, Haberta in tudi boljše skladbe Mozartove in Haydnove.

Ali ni mu zadostovalo delovati samó v cecilijinem društvu dunajskem in v omenjeni župni cerkvi, njegov neumorni duh je objemal ves Dunaj, vso Avstrijsko. Zato je tuhtal, kako bi svojo ožjo in širšo domovino pridobil za svoje lepe ideje. V ta namen ustanovi l. 1878. list „Wiener Blätter für kath. Kirchenmusik. Organ des Wiener Caecilien-Vereines“, kateremu sta bila urednika naš rajnik in dr. Karl Hausleithner. V prvi številki tega lista objavi program, kateręga jedro se glasi tako-le: „Vse dobro in lepo posamnih dob (samó, če zadoščajo liturgičnim postavam) se bo gojilo. Z vso odločnostjo pa nameravamo vse, kar je necerkveno, neliturgično in neumeteljno, pobijati; mi hočemo služiti umetnosti in liturgiji in bomo obravnavali posebno katoliško cerkveno pesem, orglanje, gregorijanski koral, vokalno in instrumentalno cerkveno glasbo . . . Nepristransko, v spravljivem duhu želimo služiti samó tej sveti stvari v naši domovini.“ Jož. Böhm je za ta list pridno sestavljal pedagogične spise n. pr. o muzikalnem poduku na državnih učiteljskih in pisal recenzije.

Dobro pa je znal, da je siva vsa teorija in da praktika več velja ko gramatika. Zato je na njegov predlog vodstvo cecilijinega društva dunajskega priredilo „prvi brezplačni podučevalni tečaj na Avstrijskem za korovodje, organiste in učitelje petja“ od 1.—11. avgusta l. 1878. Udeležilo se ga je 72 oseb raznovrstnih stanov in narodnostij, med temi 2 Kranjca (P. Ang. Hribar in P. H. Sattner) in 5 Čehov, kakor poroča opis tega tečaja v „Cerkv. Glasbeniku“ št. 6—8 l. 1878. Seveda je pri tem kakor tudi pri naslednjih podučevalnih tečajih glavno nalogo in delo prevzel naš neutrudljivi pokojnik, namreč: metodo podučevanja v petji, nauk o koralu, katoliško liturgijo, slovstvo in zgodovino cerkvene glasbe, praktično orgljanje in dirigovanje. Tečaj je bil živo potreben in je obrodil dobre sadove.

Ranjki Böhm je nameraval združiti svoje cecilijansko društvo z gorenje-avstrijskim in se v ta namen podá v Lambach k V. občnemu zboru 5.—6. avgusta l. 1879. A mesto da bi se združili, so se razdvojili. Glavni vzrok temu razkolu je bil slavohlepni J. E. Habert, skladatelj in dirigent gmundenski, katerega so njegovi privrženci slavili kot „največega mojstra bodočnosti in prvega (!) skladatelja svetá.“ Navzlic Habertovim napadom je resnicoljubni in blagi Böhm hudo povračeval z dobrim in celó Habertove skladbe na svoj kor uvel.

A te prakse so bile le predhodnice večih in bridkejših bojev, ki so se porodili Böhmju v njegevem lastnem društvu. Kot prvo znamenje preteče nevihte, ki se je nad glavo Böhmovo zbirala, je bil odstop dr. Karla Hausleithnerja od vredništva društvenega lista. Vsled intrig in zaprek, katere so nekateri odborniki stavljali Böhmju v društvenem krilu, odloži on vredništvo društvenega lista (*Wiener Blätter für kath. Kirchenmusik*) in ga nadalje izdaja na svojo roko. Prišlo je na zadnje do tega, da so poleg Böhma vsi pravi Cecilijanci izstopili iz *Cäcilien-Verein*-a in si osnovali novo društvo z imenom *Sanct Ambrosius-Verein*. Daljni in globokejši vzroki temu žalostnemu dogodku so pač liberalizem tedanjega časa, zopernost zoper vse cerkveno in duhovsko, posebno pa zaljubljenost lahkoživih Dunajčanov v svoje dunajske cerkvene skladatelje. Bližnji vzroki pa so tičali v vodstvu dunajskega cecilijinega društva samem. Tedanji predsednik (preč. g. Fürst) je bil premalo energičen in sčasoma si je glavno vodstvo prilastil podpredsednik, zviti odvetnik dr. K. Hausleithner. Tri leta se ni sklical občni zbor in z društvenim denarjem se je ravnilo po svoji volji. Pod takim vodstvom so se jela zgubljeni prava načela cecilijanska, udje duhovskega stanu so se prezirali in sprejemali so se novi udje, katerim se o cecilijanstvu niti sanjalo ni. In takó je prišlo pri občnem zboru 2. maja l. 1880. do žalostnih prizorov in razdorov. Kam da je dr. K. Hausleithner s takim početjem meril, se je kmalu razvidilo. Prisilili so moralno Jož. Böhma, kateri se je 13 let v resnici žrtvoval za društvo, da je moral kot profesor orglarske šole in artistični društveni vodja odstopiti!

Na to se je predsedništvu odpovedal tudi preč. gosp. župnik Fürst in društvo *Cäcilien-Verein* je obdržalo samó še svoje imé kot nekako Kajnovó znamenje — à cecilijanstvo in Cecilijanci so iz njega izginili. Užaljeni Böhm je potegnil za seboj učence orglarske šole, ki so mu bili brezmejno udani.*)

*) Primeri moja tedanja dopisa iz Dunaja v „Cerkvenem Glasbeniku“ leta 1880, str. 62—63; 87—88.

Osem mesečni prepir in pravde z Hausleitnerom, obrekovanje in pamfleti od dunajskega liberalnega časnikarstva so tedaj našega Böhma duševno in gmotno hudo zadeli, a uklonili mu niso duha! Dunajčanom na ljubo ni za piko popustil od svoje ideje vzklivši: „Ločenje duhov in ne polovičarstvo, to je znak pravih značajev.“ Čim večje zapreke, tem bolj podvoji svoje moči in začne snovati novo društvo na podlagi katoliških načel in pod pokroviteljstvom cerkvenih oblastnij. Zato so njegov poziv za osnovanje novega društva priporočili kardinal in knezonadškof dunajski R. Kutschker, pomožni škof Angerer in tedajni vojaški škof A. Gruscha. Ko so bila društvena pravila od cerkvene in deželne oblasti potrjena, je bil 10. februarja 1881. l. osnovni občni zbor novega društva „St. Ambrosius“. Don. Jak. Bach, prokurator Barnabitov, bil je izvoljen predsednikom, Fr. Krenn za podpredsednika, kaplan A. Podrabsky za tajnika. Nekaj pozneje je bil izbran naš pokojnik za društvenega kapelnika, kakor se je sploh pričakovalo in želelo. Ker je bil J. Böhm tedaj še bolehav, so mu dali dr. Otona Müllerja kot korovodjo za pomočnika. Da bi se odkrižal Hausleitnerjevih večnih „popravkov“ in da bi sploh osem mesečnemu prepiru sapo zaprl, izroči Böhm svoj list pod novim imenom „Ambrosius-Blatt“ kaplanu A. Podrabskemu (dné 24. februarja l. 1881.). Škoda! Novi urednik ni imel tistega ugleda in sposobnosti ko naš pokojnik in list je že drugo leto za tem (dné 25. dec. l. 1882.) „zaradi pomanjkanja duševne in gmotne podpore“ prenehal izhajati.

Po dolgem boji je torej J. Böhm zopet dobil društveno šolo, društveni kor in nove pomočnike, ki so mu pomagali širiti njegove reformatorične ideje.

Mlado Ambrozijevo društvo začne pod Böhmovim vplivom pridno in blagosloveno delovati. V svoj program je sprejelo tudi to, da bo vzdrževalo podučevalne tečaje za pevovodje, organiste in učitelje petja. Prvi tečaj (oziroma pod vodstvom Böhmovim drugi tečaj) vršil se je od 1.—7. avgusta l. 1881. ter se je sijajno obnesel. Oglasilo se je bilo do 150 prosilcev, a dovolilo se je vdeleževati se ga samo 80. Zastopane so bile skoro vse avstrijske kronovine in celo Ogersko; Slovencev je bilo 5 (Fr. Sedej, Lj. Hudovernik, J. Gregorič, J. Gnejzda in Mihael Arko, ki je spisal dolgo poročilo o tem tečaju za „Cerkv. Glasbenik“ l. 1881. p. 70—79). S tem si je mlado društvo pridobilo zaupanje v vsem cesarstvu in je dejanski pobilo svoje nasprotnike klevetnike. Največa zasluga pri tem gre seveda društvnemu kapelniku J. Böhm, ki je bil duša in glavni učitelj podučevalnega tečaja. Velika zasluga Böhmova je tudi ta, da je s svojimi knjižicami o slabem stanju in gojitvi cerkvene glasbe pri državnih učiteljskih opozoril sl. ministerstvo za uk in bogočastje, da se je jelo s tem vprašanjem baviti. Po Böhmovem prizadevanji je dunajsko ministerstvo za uk tandem aliquando določilo (de dato dné 2. februarja l. 1882.), da se morajo učiteljski pripravniki temeljito izobraziti v glasbi in s tem tudi povzdigniti propalo cerkveno glasbo. V ta namen je postal tedaj poduk igranja na glasoviru in orglah obligaten za vse učiteljske pripravnike krščanskih veroizpovedanj. Tudi so se od takrat pomnožile učne ure za glasbeno izobrazbo.

Čilo Ambrozijevo društvo je kmalu zaslovelo. Njih Veličanstvo cesar je društvu iz lastne blagajnice daroval 150 gld. ustanovnine. Minister za uk in

bogočastje pa je društvu na njegovo prošnjo odkazal dve sobi v šolskem poslopiji pri sv. Ani na Dunaju. Zbirko vzglednih cerkvenih skladb „Kirchenmusik-Album“, ki je društvo jelo izdajati, so nekateri škofijski ordinarijati svojim duhovnom zeló priporočili. Društvenemu razvoju je pripomogla tudi „Chorakademie des Ambrosius-Vereines“, (ustanovljena l. 1884.), ki je imela težje in večje skladbe dovršeno predavati. Ti povoljni uspehi so našega neumornega in vedno više se vspenjajočega Böhma ojačili, da je ambrozijevo društvo povabilo k svojemu občnemu zboru dné 3. julija l. 1884. nekatere odbornike drugih avstrijskih društev, da bi se zvezala v eno skupno društvo na podlagi nemškega splošnega cecilijanskega društva. Ta zveza se sicer ni posrečila, ali in magnis et volnissis sat est!

Ko je l. 1885. prenehal Habertov list, je po Böhmovem predlogu jela izhajati v Kremsu „Harmonia sacra“, list, kateri je do danes urednik znani A. Ditko.

Po občnem zboru dné 3. septembra l. 1895. se je vršil drugi (oziroma III.) podučevalni tečaj pod vodstvom Böhmovim; tudi ta je bil zopet zeló obiskan.

Muzikalne produkcije, katere je izvajala društvena „Chorakademie“, so privabile zmerom več odličnih obiskovalcev. Pri teh koncertih so se pele težje in imenitnejše skladbe, kakor: Astorjin in Traettin „Stabat mater“, Mendelssohnova Athalia, oratoriji in legende M. Brucha, C. Löve-ja, Fidelis Müllerja, Stehle-ja, Tinela, Rheinbergerja itd.

Poleg vsakoletnih koncertov je društvena pevska akademija prirejala tudi izlete na deželo n. pr. v Tulln, Ebenfurth, Baden.

Böhmovo glavno in najljubše torišče pa je bila društvena šola, katera je vedno več učencev štela n. pr. l. 1887. že 168!

Tudi gmotni prispevki so se množili in zviševali.

Ta vesel napredek in razvoj društva sv. Ambrozija je zopet prekinil Böhmu jako neprijeten dogodek. Dné 7. julija l. 1887. je namreč odstopil društveni predsednik prelat dr. G. Marschall in seboj potegnil tudi mnogo pevcev društvene akademije. Na njegovo mesto je stopil stari muzik in skladatelj, nekdanji učitelj Böhmov: prof. F. Krenn. A nobena nesreča brez sreče! Marschallovo „exodus“ je dal priliko, da se je pri votivni cerkvi na Dunaju ustanovilo novo cecilijansko župno društvo, ki še dandanes precej dobro deluje pod svojim kapelnikom T. Kretschmanom.

Dné 4. novembra l. 1890. je niže-avstrijsko deželni šolski svet prosil predsedništvo sv. Ambrozija, da se dovoli učiteljskim pripravnikom na Dunaji prosti vstop k vsem društvenim produkcijam, češ, „da bi se poslušaje vzgledno in tehnično dovršeno izvajane izborne cerkvene skladbe mogli izobraziti.“ Res laskavo priznanje, ki je Böhmu in njegovemu društvu bilo v veliko veselje in čast.

V dneh 24.—27. avgusta l. 1891. je neumorni Böhmu vodil na Dunaji svoj tretji (oziroma IV.) podučevalni tečaj, kateremu je sledilo zborovanje organistov in orglarskih mojstrov. Rednih udeleževalcev brez gostov je štel ta tečaj 132.

Še isto leto priredi naš pokojnik dve historične slovesnosti Jakobu Gallusu in W. A. Mozartu v čast. Primerni govori in izbrane skladbe teh dveh velikanov so proslavljale njiju tristoletni oziroma stoletni spomin.

Mednarodna glasbena in gledališka razstava, ki se je vršila l. 1892. v dunajskem Praterju, je dala povod mnogim zgodovinskim koncertom, pri katerih sta si akademija ambrozijskega društva in njen izvrstni kapelnik pridobila najlepših lavorik. Dne 23. maja in 3. junija l. 1892. je J. Böhm podal v dveh velikih koncertih podobo cele cerkvene glasbe, kakor se je počasi razvijala do današnjega dneva. Tu si čul v vzgledih prve neukretne početke harmonije n. pr. organum, discantus, tu si slišal troglasne in čvetroglasne fal-sobordone in nadaljni razvitek harmonije in polifonije do dovršenega Palestrininega sloga in J. Haydnove kontrapunktike. Nikdar se ni še nežnemu predavanju korála tako glasno ploskalo, ko pri tej priliki. Čuditi se je bilo sploh, da je bila koncertna dvorana obakrat polna in da je dunajsko občinstvo tandem aliquando stari cerkveni glasbi in njenemu tolmaču Böhmju tako živo ploskalo.

Vrh tega je pokazala pevška šola ambrozijskega društva svoje vrline tudi pri tretjem zgodovinskem koncertu. Chorakademie sv. Ambrozija je končno še dvakrat (6. in 9. oktobra) žela svoje zmagoslavje sodelujoč pri dveh koncertih na razstavi.

Občinstvo in časniki in — kar je J. Böhma najbolj veselilo — tudi glasbeni veščaki so prav laskavo ocenjevali te produkcije. Ranjki Böhm in njegova šola sta bila tedaj na vrhuncu svoje slave.

Po takih vspehah je naučno ministerstvo Böhma zopet pozvalo, naj priredi kak podučevalni tečaj. Čeprav je bil naš pokojnik od tolikega dela in skrbi ubit, priredi nekaj mesecev pred svojo smrtjo še dva podučevalna tečaja in sicer v Mistelbachu na Niže-avstrijskem in — žalibog zadnjega — v Opavi na Šleskem. Kako daleč je vže segal Böhmov ugled, kaže ravno zadnji podučevalni tečaj, katerega se je udeležilo nič manj ko 130 oseb (104 učiteljev) večinoma iz Šleskega. Böhm, pol bolan, napnè tedaj za svojo idejo zadnje svoje moči, a ko je bil tečaj pri kraju, je bila tudi njegova moč strta. Zvršivši svojo nalogo se podá nemudoma v Karlove vare lečit se. A bilo je že prepozno. Pokojnik je živel le svojemu poklicu in je malokrat šel na sprehod. Brez dela ga nisi nikdar našel; doma je poskuševal in ocenjeval poslano mu nove skladbe, korespondiral z veščaki, pisal vabila k zborom in koncertom, ali pa si ga našel v pevski šoli in celo v privatnih hišah, kjer je podučeval. Vsled tega je zbolel na želodcu in so se mu sprideli notranji spodnji organi. Trpel je mnogo, pa udano. Še na smrtni postelji je sanjaril o novih načrtih, ki bi cecilijanski ideji in glasbeni izobrazbi bili v rast. Akoravno ni bilo več upanja, da ozdravi, mislil si je preseliti v Döbling, kjer bi vžil „malo več zraka, svetlobe in nekaj zelenja“. Res kmalu po njegovi mirni smrti — umrl je previden s sv. zakramenti 6. novembra l. 1893. — se mu je spolnila zadnja želja, ko so ga prenesli na grincinško pokopališče.

Tu imate kratek obris vrlega katoličana, idealnega brezsebičnega človeka, značajnega moža, izvrstnega učitelja in pedagoga, neumornega reformatorja, kateremu ostane v kulturni zgodovini časten spomin. Njegovemu životopisu pa bodi presrečna zahvala.

Dr. Fr. S.

D o p i s i.

Z dežele, sredi marca. Ni dolgo od tega, kar je prinesel dnevnik „Slovenec“ notico, v kateri nekdo pripoveduje, da se je zelo opekел prepustivši domače orgle v popravo mojstru-skaza. Naj tudi jaz v strokovnem listu omenim svoje dogodke pri takih potovalnih umetnikih.

V svojem službovanju sem naletel do sedaj na štiri potovalne zdravnike za bolne orgle. Bili so iz raznih dežel, vsakateri je imel svoje napake, vsaki tudi svoje posebnosti, vsi skupaj pa premalo znanja, skoraj nič teorije, a tolikanj več samozavesti, hvale in navidezne učenosti.

Prvi je bil priletel možak, imena se več ne spominjam. Pogodil se je za dva goldinarja na dan in prosto hrano. Delal je precej pridno in zvršil svoje delo dobro, kolikor se je zamoglo sploh od njega in starih orgel pričakovati; on je bil najboljši med stanovskimi tovariši. To hvalo mu rad očitno pripoznam, če tudi me je prezrljivo z nad očal pogledal, ko me je domači župnik prosil, naj pregleдам kako se kaj dela.

Drugi je bil orglarski mojster — tako se je samega imenoval. Ne vem, mu je tekla rojstna zibel to ali uno stran meje, tolkel je slovenščino toliko, da si ga le s pomočjo italijansčine razumel. Govoril je vse preveč in sladko, kakor se zamore besedičiti le „in dolce lingua del si“. Ob kratkem: zatrjeval je, da bo de „on storil narediti orgle v regola“. Za plačilo še ni bil prenapet, le 5 glđ. je tirjal za vse delo, pa ne kot zaslužek, temveč le kot nagrado za trud. V par urah je najbolj kričeče dissonance potolažil, zaprl ter zaklenil orgle ter se predstavil, da je pripravljen sprejeti honorar. Ni bil kaj zadovoljen z naznanilom, da bodem takoj preiskal registre, kako so ubrani. Bilo je le površno narejeno, pri marsikaterem registru še dokaj pomanjkljivega. Ko sem ga na to opomnil, odrezal se je, da je poprava njegova stvar, da je „per punto“ vse ubrano, da imajo umetniki vse drugačna ušesa in vedo veliko bolj ceniti ubranost harmonije in skladje različnih potez, kakor mi laiki. Spoznal sem, da je storil, kar je bilo njemu mogoče; kaj več bi zastonj izžemal iz njega, zatoraj mu vročim izgovorjeno svoto. A po italijanski šegi tirjal je še nagrado po vrhu (bakšiš) češ: „ma šior, to ga ni biti rokodelstvo, to ga ni meštir, kakor ga je čevljar, to ga je umetnost in l' arte je ne pagabile.“ Vesel sem bil, da je odšel, se ve brez posebne nagrade.

Tretji mi je kazal spričevala, kako je tu in tam po Slovenskem delal na vsestransko zadovoljnost. Povem mu, da bode ono spričevalo za me najbolj ugodno, če se bom po dovršenem delu prepričal, da je dobro napravil. Ko je spoznal, da so mu orgle prepuščene, govoril je, kako je pri temu g. dekanu delal teden dni, dobil za to plačila 40 glđ., sedel z gospodi pri mizi, dobil vina kolikor ga je pozelel in še smodke po vrh.

Kakor sem pozneje izvedel, nastopil je enako oblastno pri g. sosedu. Tam se je pogodil, da bode male orgle izčistil in ubral za petak. Ni mogel pa razumeti dospevši opoludne v farovž, da ni bilo tudi za njega na mizi pogrueno. „To se razume samo ob sebi“, trdil je on, a župnik ugovarjal, da je v trgu zadosti gostiln, kjer bode postrežen, kakor si bo pozelel. Par dni je delal in na koncu tirjal po petaku na dan in ko jih ni dobil, žugal kar s sodnijo, ter odšel prav robato. Pozneje pa je moral domači organist popravljati za njim.

Ker je došel k nam ravne pred prazniki in je orgle nadlegoval bud katar, prepustilo se mu je delo, češ, ako kaj popraviš, dobro, skaziti pri starem delu ne moreš veliko.

Takoj je vse razdril in na široko po cerkvi razložil pišali. Snažil in čistil je od kraja pridno, a ko je dobil par goldinarjev na račun, je že drugi dan precej pozno začel in brazgotina na obrazu je nehote povedala od kot zamuda. Komaj sem čakal, da vse nazaj zloži; od nerednega moža, nisem mogel pričakovati rednega vspeha. In res, nekateri registri niso bili kaj boljši, kakor pred popravljanjem. Morda je mož delal kaj časa pri kakem orglarskem mojstru in o sestavi orgel nekaj ujel, a ušes ni imel, in tudi pri tem sem bil vesel, da se je poslovil.

Četrty se mi je predstavil, da je muzikant, ki igra več instrumentov, tudi organist je že bil, dokler ni ta „nepotrebna cecilijanska ideja“ povedala, da mora tudi orglavce nekaj znati. Površno in za prvo silo je nekaj uglasbil, a čez par mesecev smo bili zopet na starem.

Težko mi boste verjeli to-le. Poskušaje po dovršenem delu je kaka cinasta piščal prav čudno brencala. Glas je bil sicer pravi, a tisto škrtanje, kakor bi tresoča se piščal se dotikala svoje sosede, bilo je na moč zoperno. Povedal sem vzrok, da namreč prav ne stoji, da je napačno kam naslonjena, ali se dotika lesa, pa tega ni hotel nobeden verjeti. „Sapnik ni v redu, les je črviv, piščali so stare, vse je preveč stisnjeno“ bil je odgovor. „Zasukajte malo, pa bode pomagano, saj ušesa povedo, kje je napaka,“ sem ukazal. Ali začudeno me je pogledal, kako bi zamogel kdo bolje znati od njega, ki „do fundamenta zna svoj meštir“. Bilo je pa takoj pomagano, ko je ubogal.

Za to bi bil moj nasvet: Preskrbimo si za popravo, čiščenje in ubranje orgel strokovnjaka, ki boče zares popravil in uglasbil za stalno, vsaj kolikor je mogoče tudi pri starih orglah. Res da bodo stroški za naročeno pet in trud večji, a bode tudi delo zanesljivo in trpežno.

Kaj ko bi bilo tudi to nekaj postranski téma pastoralnim konferencam. Cerkevni predstojniki bi se o taki priliki pogovorili tudi o slabem stanu farnega instrumenta. Se je bolezen vtihotapila ali celo epidemična postala v dekanatu, bi g. dekan lahko pozval diplomovanega zdravnika; saj imamo že na Kranjskem dva, ki čez naše meje slovita kot specialista. Imeni: Goršič in Zupan sti dovolj poznani. V slučajih, da bi kateri osebnost ne mogel priti na lice mesta, bi poslal zanesljivega pomočnika, ki bi znal korenito ozdraviti in popraviti vse kronične in nalezljive bolezni kraljici instrumentov.

To bi bil moj nasvet. Vě kdo za boljšega, na dan ž njim; jaz takoj umaknem svoj predlog in glasujem za boljšega. Na vsaki način bi bilo pa umestno, da se stvar vsestransko prerešeta in konečno pride do kakega vspeha.

y.

Iz Gorice. Goriška bogoslovnica in stolnica — gledé cerkvene glasbe. Pač čudno se mora zdeti mnogemu pristašu cerkvene glasbe in njene reforme, a najbolj še uredništvu „Cerkv. Glasb.“, da ne dobi z Goriškega skoro nijednega poročila o cerkveni glasbi, o petji cerkvenem, o napredku ali nazadku. — Zato pa hočem jaz začeti, naj li se morebiti i sam ustrašim ter opešam, bodi da mi bodo ugovarjali drugi, bodi, da sam nisem dovolj trdnih načel o pravi cerkveni glasbi — fortes fortuna . . .

Praznik sv. Jožefa — 19. sušca — praznovali so bogoslovci goriški izredno lepo. Ob 8. zjutraj sem šel v bogoslovnico k maši; ker zvedel sem, da bodo peli bogoslovci oni dan novo mašo — P. Piel: „Missa in hon. sanctorum omnium“ op. 72. Vedel sem že poprej, da znajo izvrstno peti bogoslovci, da vrlo napredujejo v cerkvenem petji, katero vodi A. Gleščič; zato pa me je nekaj kar gaalo v krasno kapelico bogoslovja, ki je oni dan bila še posebno ozaljšana. Maša se prične; s kora zadoni koralni „Introitus“, tako mil, tako globoko segajoč v srce — in reci kdo, da koral ne vzbuja čustev, da je „asch-gran“, da ni lep? — Pa koj za koralom (antifono bi bili morali ponoviti; to ni bilo prav, da so jo opustili!) zapoje orgle, in pevci kmalu na to „Kyrie“; res proseče: „Usmili se nas, Gospod! — usmili se nas, da ti bomo lepše peli, nego do sedaj . . .“ Pravijo, da je nova cerkvena glasba (menda stara v novi obliki) čudna; da je ne more nikdo umeti, da je težka in vsa zvita, cerkve nedostojna — kdo ste pa vi, ki tako pravite? Ste li proučili že nekoliko vsaj starih klasikov? Veste li, kdo je Palestrina, Nanini, Vittoria? Ako tega ne znate, potlej i naših Witt-ov, Piel-ov, Foerster-jev ne morete soditi, niti umeti; ker Witt, Piel, Foerster in drugovi so učenci starih klasikov, so polni njihovega duha, ki je pravi duh cerkveni . . .

Tudi „Gloria“ dopeli so bogoslovci lepo in precizno; posebno „Amen“ zvenel je dolgo po cerkvi. „Graduale“ bil je zopet koralen; „Credo“ se je zdel nekaterim nekoliko prejednakomeren — krasen je bil ppp-koncem „homo factus est“. Pa rekel bi kdo, da je sedaj konec vseh lepote, ki jo ima Piel-ova maša! Ne; ker „Sanctus“ je tako lep

in veličasten, da ga težko prekoša Witt-ov v „Preis-Messe“; do solz pa me je ganil „Benedictus“ — ono milo in prisrčno proslavljanje Gospodovega prihoda . . . „Agnus“ je bil zares klic do Jagnjeta božjega, naj se nas usmili, naj nam dodeli miru . . . Sploh vsa maša je napravila (vsaj name) tak vtis, da vam ne morem izraziti veselja, ki sem ga občutil po maši.

A dolgo ni trajalo moje veselje — vzela mi ga je slovesna maša v stolnici naši! Znano je že daleč okoli, kako imenitni so goriški stolni pevci in stolna godba („banda“); nič ne de, ako jo popišem tudi jaz nekoliko prijateljem in neprijateljem cerkvene glasbe!

Dokler Nj. Prezvzišnost moli pred Najsvetejšim, rogovilijo orgle, da je groza; vmes pa cvilijo gosli, škripajo vijole in ropotajo trompete, kakor bi prešičke zaklali — musikantje „štimitajo“ . . . Toda čuj — „Kyrie“ se je že začel: pazi dobro, da ne zamudiš kakega „labkega“ vdarca na boben in ne preslišiš kakega „pretihega“ sunca v trompeto — škoda bi bila. Ker danes je na koru Mozartova maša (b dur). Čuj, čuj, že ropota „Gloria-gloria“; o kako lepo in nebeško — bom-bom-žiža-žiža-tra-ra . . . Prav tak je „Credo“ in nič boljši „Sanctus“; v resnici „Pleni sunt coeli et terra“ — ne sicer slave božje, pač pa ropotanja in cvilenja in rogovilenja goriških cerkvenih muzikantov in pevcev . . .

Ne bom obsojal toliko maše same, dasi je skozi in skozi necerkvena; bolj zamerim prvič pevcedju samemu in pevcem, ki ne vedo, kaj je *mf*; še manj poznajo *p* ali celo *pp* — skozi in skozi ropot in divje gonenje: to vspodbujaj in dvigaj človeško srce tja gori nad oblake, nad stiske človeške . . . Drugič pa ni mogoče odpustiti cerkvenim predstojnikom, da so ali tako tuji v cerkveni glasbi ali pa mehki in tesnosrčni, da ni ne vidijo ni ne slišijo, kaj se godi v hiši božji — ti bi pač skrbeti morali, kaj se poje in kako se poje; ali so pevci samo kruhoborci ali tudi čistilci Boga in vspodbujevalci vernikov . . .

Pa dovolj za danes; prihodnjic pa še — i o vrlih bogoslovcih in njihovem petji in o kriku in rogovilenju v stolnici goriški. Daj Bog, da bi moj glas ne bil — „glas vpijočega v puščavi.“

Cecilijanec.

Razne reči.

— „Flieg. Bl. für kath. Kirchenmusik“ so prinesli v 2. številki važen sklep c. kr. ministerstva za notranje zadeve (z dne 21. dec. 1895, št. 36.094), kateri pripušča združenje škofijskih cecilijinih društev v Avstriji z „Občnim cecilijim društvom za škofije na Nemškem, Avstro-Ogerskem in v Švici“.

— Mil. nadškof Madrid-alkalski, mgr. De Cos je ustanovil društvo „za zboljšanje cerkvene glasbe na podlagi določb sv. stola“ pod varstvom sv. Izidora Sevilskega. Društveno vodstvo je jelo izdajati svoj mesečnik z naslovom: „La Musica Religiosa en Espana“.

— Dne 1. marcija bilo je 100 let, od kar se je bil porodil naš rojak, umetnik skladatelj, r. preč. g. Gregorij Rihar. Po leti se mu bode v Polhovem gradcu, njegovem rojstnem kraju, vzdala spominska plošča. Čast komur čast!

— „Glasbena Matica“ ljubljanska je dne 23. in 25. marcija s sijajnim uspehom koncertovala na Dunaji v veliki dvorani tamošnjega glasbenega društva. Namen koncertov je bil v prvi vrsti blagodušnim Dunajčanom zahvaliti se za veliko podporo došlo Ljubljčanom o potresu. O tem prihodnjic kaj več spregovorimo.

Dopisnica vredništva.

Mnegin gospodom: Prosimo, potrpite! Drugim pa: Blagovolite sporočiti kaj o petji velikega tedna in velikonočnih praznikov. Koliko lepe prilike! — Veselo Alleluja!

Današnjemu listu pridana je 3. številka priloge.

Odgovorni vrednik lista **Janez Gnjezda**. — Odgovorni vrednik glasb. priloge **Anton Foerster**.
Zalaga Cecilijino društvo. — Tiska R. Milic.